גמ' ת"ר אע"פ שאמרו המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה בש"א צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש לאור הנר ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה תניא אמרו להם ב"ש לב"ה לדבריכם ליחוש שמא תראה טיפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה א"ל ב"ה אף לדבריכם ליחוש עד שהרוק בתוך הפה שמא נימוק והולך לו אמרו להם לפי שאינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שתי פעמים תניא א"ר יהושע רואה אני את דברי ב"ש, אמרו לו תלמידיו רבי כמה הארכת עלינו, אמר להם מוטב שאאריך עליכם בעוה"ז כדי שיאריכו ימיכם לעוה"ב אמר ר' זירא מדברי כולם נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה רבא אמר *בועל ושונה, כי תניא ההיא לטהרות תניא נמי הכי *בד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת *ובד"א שהניחה בחזקת טהרה אבל הניחה בחזקת טמאה לעולם היא בחזקתה עד שתאמר לו טהורה אני א"ר אבא א"ר חייא בר אשי אמר רב *בדקה בעד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק, מתקיף לה ר' אילא: אילו איתא מי לא משמשה ואע"ג דלא ידעה, השתא נמי תשמש א"ל רבא זו מוכיחה קיים וזו אין מוכיחה קיים *א"ר יוחנן *אסור לאדם שישמש מטתו ביום (אמר רב המנונא) מאי קרא שנאמר °יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון ר"ל אמר מהכא °בוזה דרכיו ימות ור"ל האי קרא דר' יוחנן מאי דריש ביה מבעי ליה לכדדריש רבי חנינא בר פפא דדריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני, ואילו רשע או צדיק לא קאמר כדר' חנינא *דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר °ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' ור' יוחנן א"כ נכתוב קרא גבר הורה מאי הורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון, ור' יוחנן האי קרא דר"ל מאי דריש ביה מבעי לי' לכדכתיב בספר בן סירא שלשה שנאתי וארבעה לא אהבתי שר הנרגל בבית המשתאות ואמרי לה שר הנרגן (ואמרי לה שר הנרגז) והמושיב שבת במרומי קרת והאוחז באמה ומשתין מים *והנכנס לבית חבירו פתאום אמר רבי יוחנן ואפילו לביתו אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקב"ה שונאן ואני איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית חבירו *והאוחז באמה ומשתין מים

ומשתין

גמ' מגונה · טעמא מפרש לקמן : שמא תראה · בביאה ראשונה ועמידוהו סתלי בית הרחם וכיון דלא מצריכינן בדיקה בין תשמיש לתשמיש כי הדר משמש תחפנה שכבת זרע בביאה שניה וכי בדקה לאחר תשמיש אחרון לא מינכר למחר והכי נמי דלדידן (א) (מתשמשת) תורה אור) לאחר קינוח ואע"ג דלא ידעינן עד למחר מיהו בעינן מוכיחה קיים דאי לאו הכי מה הועילו חכמים בתקנתם : עד שסרוק בתוך הפה כו' · רוק דם, פה אותו מקום כלומר אפילו כשהיא בודקת לאחר תשמיש שמא ראתה טפה כחרדל וחפתה שכבת זרע באותה ביאה עצמה : סארכת · האמרת : בעל נפש · חסיד : לא יבעול וישנה · בלא בדיקה בינתים דאפילו ב"ה מצרכי בדיקה לסוף תשמיש אלמא חיישינן לשמא ראתה דם מחמת תשמיש אלמא מי שהוא ירא ופורש מספק איסור לא יבעול וישנה : בד"א · דבעיא בדיקה : בדקה בעד · בלילה לפני תשמיש : ואע"ג דלא ידעה · דהא לב"ה עד למחר לא בדקה ואפי' לב"ש נמי אם יש לה ב' עדים לכל תשמיש משמשת בלא נר אף ע"ג דלא ידעה אי איכא דם בעדים של תשמיש ראשון : זו מוכיחה קיים · הרי העד לפניה ולמחר תראה בו ומהני לה לטהרות דכי אגרנוה רבנן לשמש בעדים, משום טהרות הוא וגם אם ימצא דם באותו שלפני תשמיש תביא חטאת כפרתה : וזו · שאבד עדה אין מוכיחה קיים ואי אמרת תשמש מה תקנת חכמים יש כאן דהרי היא כמו שלא בדקה : בוזה דרכיו · תשמיש כמו (משלי ל) "דרך גבר בעלמה" והמשמש ביום בא לידי בזיון שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו : הכל בידי שמים · כל מדותיו וקורותיו של אדם באין לו בגזרת מלך חוץ מזו : כי אם ליראה · דבר זה לבדו הוא שואל ממך לפי שהכל בידו וזה בידך : מאי הורה גבר · מדסמך הריון ללילה ש"מ למדרש הכי לילה ניתן להריון ולא יום, מדאסמכיה קרא שמעינן לדר' יוחנן, ומגופיה דקרא שמעינן להא דר' חנינא בר פפא : מיבעי ליה כו' · והיינו בוזה דרכיו שמגנה עצמו שמלעיזין עליו בני המדינה במנהגו : שר · תלמיד חכם : סנרגל · רגיל : נרגן · מרבה דברים : ואמרי לה נרגז · בזעם דנראה כנבל ומשתכר : והמושיב שבת · לתלמידים במרומי קרת-אחת שנראה מגסי הרוח ועוד שמפסיקין אותן עוברי דרכים : ואפילו לביתו · דלמא עבדי מידי דצניעותא :

מקרקש

ועוד דקאמר מדברי כולן נלמד בעל נפש לא יבעול וישנה פירוש בלא בדיקה בינתים אפילו לבעלה גרידא הא לב"ה אף לטהרות לא צריכה בדיקה ונראה לר"י כפירוש רשב"ם דלב"ש צריכה ב' עדים חדשים אחר תשמיש אחד לו ואחד לה והא דקתני צריכה היינו כלומר שהיא מכינה כדתנן בנות ישראל משמשות בב' עדים אחד לו ואחד לה אע"ג דלפני תשמיש אינה צריכה חדש אלא לטעות היינו לפי שאין העד מלוכלך כ"כ אבל לאחר תשמיש שמלוכלך בשכבת זרע צריכות בכל פעם חדש וב"ה אומרים דיה בב' עדים כל הלילה מודים שצריכה בדיקה אחר כל תשמיש אך דלא מצרכי חדש וטעמא משום דלאחר תשמיש איכא רוב לכלוך משכבת זרע ואין ריוח בעד חדש ואפשר דאפילו לטעות לא בעו חדש לאחר תשמיש והשתא אתי שפיר הכל : לא יבעול וישנה · פירוש אם לא יבדוק דשמא מחמת חימוד תשמיש ראשון ראתה ודוקא בעל נפש דר' זירא ידע נמי דלבעלה לא בעיא בדיקה ורבא אמר אפי' בעל נפש לא דלמא לבו נוקפו ופורש וא"ת ומאי מייתי תניא נמי הכי דלמא ברייתא לא מיירי בבעל נפש אלא בסתם בני אדם או בביאה ראשונה וי"ל דאבל לבעלה מותרת משמע היתר גמור לכל העולם ואפי' בביאה שניה : בדקה ואבד העד · לפירוש רשב"ם ה"פ בדקה לפני תשמיש ואבד העד לפני תשמיש אסורה לשמש עד שתבדוק פעם שניה אבל לאחר תשמיש אפילו לא אבד העד צריכה לעולם בדיקה לפני תשמיש ור"א פריך ממתני' שפיר אע"ג דמתני' לא איירי בעד שלפני תשמיש אלא בשל אחר תשמיש א"נ מיירי הכא בעד שלאחר תשמיש אם אבד אסורה לשמש עד שתבדוק לפי' אם רוצה לשמש מיד אחר תשמיש ראשון אבל אם לא אבד מותרת כי למה תבדוק ב' פעמים מיד זה אחר זה : מלאך הממונה על ההריון · אבל על הלידה אין שום מלאך ממונה כדאמר בריש תענית (דף ב:) ג' מפתחות בידו של הקב"ה של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים והנהו שלש מפתחות נמי פעמים מוסרין לשליח לפי שעה שהרי אליהו *היה בידו מפתח של גשמים והחייה המת וכן אלישע וכמה צדיקים ואף ברי (*אותת) (איוב לז) שהוא שר המטר אין עושה אלא ברשות הקב"ה : הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים · ובהאלו נערות (כתובות ל:) דאמר הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים · הכא איירי בתולדות האדם ובמדותיו והתם מיירי במאורעות כגון חלאים ופורעניות דהכל נגזר עליו ואינו יכול ליזהר כדאמר בחולין (דף ז:) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה חוץ מצינים ופחים שיכול לשמור עצמו וא"ת והא חזקיה חזא דהוו ליה בני דלא מעלו (ברכות י·) אלמא דנגזר קודם לידה שלא יהיו יראי שמים וי"ל דהראהו מה שעתיד להיות ועוד דהרבה דברים תלוי במזל כדאמר בשילהי שבת (דף קנו·) מאן דאיתיליד בצדק יהא צדקן במצות, דאיתיליד בשבת מתקרי קדישא, וכן הא דאמרי כלדאי לאמיה דרב נחמן בר יצחק "בריך, גנבא ליהוי" (שם:) *עושר דאין זה בידי שמים כי אין הקב"ה רוצה לשנות הילוך המזלות : שר הנרגל · פירש בערוך שמתרעמים עליו בבית המשתאות :

*) כך היא גי' רש"ל, וגי' רימ צ"ל גנבא ליהוי ואין זה בידי שמים ט' וע"ש

ומשתין

תוספי הרא"ש

שמא תראה טפת דם כחרדל בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע בביאה שניה · פרש"י ויאמרו בית הרחם ועמידוהו כתלי בית הרחם הדם בביאה ראשונה ובביאה שניה שכבת זרע ולא יראה על העד ול"נ דלא משמע דאיירי שיהא נימוק בתוך הפה אלא בתשובת ב"ה לאדרך פי' שפירשתי שבודקת בכל תשמיש

תשמיש ניחא דה"פ שמא תראה טפת דם כחרדל על העד בביאה ראשונה ותחפנה שכבת זרע על העד בביאה שניה : מדברי כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה · ואף לב"ה נמי צריכה בדיקה לאחר תשמיש אחרון אלמא חיישינן שמא תראה מחמת תשמיש וב"ש לפירושנו דלב"ה נמי צריכה בדיקה על כל תשמיש ותשמיש : בדקה בעד אחד ואבד אסורה לשמש עד שתבדוק · לפרש"י ניחא דאיירי בבדיקה דקודם תשמיש · ואם אבד אותו עד לא תשמש עד שתבדוק אבל לפי מה דפרישנא דאיירי בבדיקה דלאחר תשמיש מאי קאמר בדקה בעד ואבד ואפי' לא אבד נמי צריכה לבדוק לפני תשמיש ודוחק לפרש אסורה לשמש עד שתבדוק בדיקה אחרת אחר תשמיש זה מלבד בדיקה שלפני תשמיש אחר א"נ לא קאי אבדיקות דמתניתין אלא בדיקת עד שלפני תשמיש ומשום דבעי לאותובי עלה ממתניתין דבודקת בכל תשמיש ותשמיש אע"ג דלא ידעה מיתי לה הכא : מלאך הממונה על ההריון · והא דאמרינן בריש תענית ג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים י"ל דהקב"ה נותן לאשה הריון ואח"כ מתעסק בה המלאך : הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים · הא דאמרינן בפ' אלו נערות הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים במאורעות הבאים לאדם בכל יום ויום אבל הכא בדברים הנגזרים על האדם להתנהג בהן כל ימי חייו והא דאמרינן בסוף פס' שבת דאי מאן דמתיליד בצדק יהיה צדקן במצות ואמרינן נמי התם דאבהו ליה כלדאי לאימיה דר"נ בר יצחק גנבא להוי אלמא צדיק ורשע תלוי (במצות) במזלי י"ל (אפשר) (שאם) שמזלו נוטה באחד מן הדרכים מ"מ בידו הוא להתחזק על יצרו :

מקרקש

נט א מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה ט סמג לאוין קיא:

ס ב מיי' שם הלכה יז סמג שם טור וש"ע י"ד סימן קפו סעיף ג בהג"ה:

סא ג מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' י סמג לאוין קח טוש"ע אה"ע סימן כה סעיף ב וטוש"ע או"ח סימן רמ סעיף יא:

סב ד מיי' פ"ה מהל' תשובה הלכה ה פרק :

נושא
מספר עדים
לתשמיש
במשך הלילה

שבת מ. כתובות ל:

נושא
אין לשמש ביום
מגנה

רוכחות מפסוקים להנ"ל מר' יוחנן ור"ל

מר כל א' דורש מפסוק של חבירו

נושא
מלאך הממונה
על ההריון
טפה זו
מה תהא
עליה

ברכות לג: מגילה כה:

[פי' סנהדרין דף קיג]

[צ"ל ירמיה עב]

נושא מגנה
ר' שמעון בן יוחאי
ד' דברים ש[illegible]
שונאן

*אילו זה מוכיח
בהמשך הגמ'

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שמא וכו' לדידן (א) משמשת :

[לשיטתיה לקמן לו: ובעירובין ק:] [לעיל יז:]

[אסור לשמש מטתו ביום שנאמר והלילה אמר הורה גבר ר"ל אמר מהכא בוזה דרכיו כך היא גי' [illegible]]

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אותו מלאך הממונה על ההריון [illegible]

* די' מהרש"א דה ואמר והאוחז

[מס' ד"א פ"ב ועי' פסחים קיג.]

[עי' תוס' לעיל יג: סד"ה האוחז]